

10.10.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**10 Ekim 2023
Salı**

10.10.2023

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

10 Ekim 2023 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

TEBLİĞLER

- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2023/27)
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2023/28)

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 5/4/2023 Tarihli ve E: 2019/111, K: 2023/63 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 25/7/2023 Tarihli ve 2023/18536 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 30/3/2023 Tarihli ve 2019/5680 Başvuru Numaralı Kararı

“Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı M. Rifat Hisarcıklioğlu’nun Katılımıyla Zile TSO Hizmet Binası Açılışı ve Kutlama Programı”

HABERMAX.Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı M. Rifat Hisarcıklioğlu, Zile Ticaret ve Sanayi Odası tarafından düzenlenen özel bir etkinlikte bulundu. Bu etkinlik, “Zile TSO Hizmet Binası Açılışı, 100. Kuruluş Yıl Dönümü ve Vergi Ödül Töreni Programı” olarak gerçekleşti. Hisarcıklioğlu, Oda hizmet binasının açılışında yaptığı konuşmada, Zile TSO’nun 100 yıldır üyelerine hizmet verdiğini ve ilçeye değer kattığını vurgulayarak, kurucularını ve emeği geçenleri minnetle anımsadı.

HABERMAX

Açılış törenine Tokat Valisi Numan Hatipoğlu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkan Yardımcıları. Faik Yavuz ve Salih Zeki Murzioğlu ile çevre Oda/Borsa Başkanları da katıldı. Açılışın ardından Başkan Hisarcıklioğlu, 100. Kuruluş Yıl Dönümü Kutlama Programı'nda üyelerle bir araya geldi. Hisarcıklioğlu, Zile'nin kendisinde özel bir yeri olduğunu ve 7. kez bu ilçeyi ziyaret ettiğini belirterek, Zile Ticaret ve Sanayi Odası'nın uluslararası akredite bir kuruluş olarak aynı standartta hizmet verdiğini söyledi.

Başkan Hisarcıklioğlu ayrıca vergisini düzenli olarak ödeyen ve işletmelerini ayakta tutan üyelere teşekkür etti. "Dükkanlarını açık tutup, üretim yaparak, alım satım yaparak ve istihdam sağlayarak katkıda bulunan her özel sektör işletmesinin bir madalyayı hak ettiğini" vurguladı. Konuşmasının sonunda İlçenin vergi rekortmenlerine ve uzun süreli oda üyeliği bulunan işletmelere plaketler takdim edildi. Bu özel etkinlik, Zile Ticaret ve Sanayi Odası'nın geçmişe saygıyla bakarken aynı zamanda geleceğe umutla bakan bir kuruluş olarak tanımlandı.

Bu ürünlere sene sonuna kadar zam yok. Resmi olarak duyuruldu

Yüksek enflasyonu düşük gösterme çalışmalarına perakendecilerden destek geldi. Yapılan açıklamaya göre artık vatandaşlar marketlerden bu 3 ürünü zamsız bir şekilde Aralık ayının sonuna kadar alabilecek.

09 Ekim 2023 / 07:09KAYNAK: AA

Milyonlarca vatandaşın yüksek gıda fiyatlarından kaynaklı şikâyetleri dikkate alındı.

Perakendeciler, vatandaşların ekonomik açıdan rahatlaması için belirlenen üç temel gıda ürünüde zam yapmayacaklarını duyurdu.

TPF Başkanı Ömer Düzgün, Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın **"100. yılda büyük bir indirim kampanyasını bütün marketlerden bekliyoruz"** dedi. Yaptığı yazılı açıklamada, yerel zincirlerin, içinde bulunulan ekonomik koşullarda, vatandaşların bütçesini destekleyecek çalışmalara devam edeceklerini duyurdu.

Türkiye genelindeki 14 perakende derneği, 5 bin 500 şube ve 100 bini aşkın çalışanıyla faaliyetlerini sürdüren yerel zincirlerin çatı örgütü Türkiye Perakendeciler Federasyonunun devletin ve vatandaşın her zaman yanında olduğunu belirten Düzgün, her gün yüzlerce farklı ürün grubunda yaptıkları indirim kampanyalarına devam edeceklerini aktardı.

"DAYANIKLI TÜKETİM ÜRÜNLERİ, TEMİZLİK ÜRÜNLERİ VE MUTFAK ARAÇ GEREÇLERİNE ZAM YOK"

Düzgün, **"Ayrıca, mevcutta yaptığımız indirimlerin haricinde, dayanıklı tüketim ürünleri, temizlik ürünleri ve mutfak araç gereçleri gibi ürünlerde aralık ayı sonuna kadar zam yapmama kararı aldık."** ifadelerini kullandı.

"HERKES ELİNİ TAŞIN ALTINA KOYMALI"

Ömer Düzgün, TPF çatısı altında bir araya gelen yerel işletmecilerin büyük bir rekabet ortamında faaliyet gösterdiklerini ve her yıl istihdam ile diğer alanlarda katma değer sağladıklarını belirterek, şu ifadeleri kullandı:

"En küçük mağazamızda bile minimum 5 binden fazla ürünü vatandaşlarımıza sunuyoruz. Her üründen bir değil, birçok markanın üretimini mağazalarımızda bulabilmek mümkün. Sebze-meyvenin birkaç çeşidi, süt ve süt ürünlerinin, bakliyatın ve diğer 5 binin üzerinde ürünün vatandaşlarımız tarafından fiyat ve marka karşılaştırmalı bir şekilde alınabilmesine olanak sağlıyoruz. Yerel zincirlerde fiyata paralel kalite uygulaması ve gramaja göre fiyat uygulaması yapılmıyor. Üründe kalite erozyonu yok."

TPF Başkanı Düzgün, marketlerin zincirin son halkası olduğuna işaret ederek, vatandaşların fiyatları market raflarında gördüğünü ancak kendilerinin zincirin son halkası olduğunu vurguladı.

Düzgün, **"Tüketici fiyatını bizde görüp, bizim zamlı sattığımızı sanıyor. Bu yanlış algı, işlerimizi olumsuz etkiliyor. Ürünlerin fiyatları sadece raf fiyatıyla değil, üretici, tedarikçi, lojistik, genel giderler gibi birçok faktörü içeren bir şekilde değerlendirilmelidir. Enflasyonun düşüşüne katkı sağlamak için bu zincirin her halkasının elini taşın altına koyması gerekiyor."** değerlendirmesinde bulundu.

Ömer Düzgün, Türkiye'nin 81 ilindeki yerel zincirlerin üreticilerden yılbaşına kadar tek ricası olduğunu belirterek, şu ifadeleri kullandı:

"ZOR BİR EKONOMİK SÜREÇTEN GEÇİYORUZ"

"Bizlere zamlı ürün ve liste göndermeyin. Zor bir ekonomik süreçten geçiyoruz. Ancak tek yürek hareket edersek bu sürecin üstesinden gelebilir, enflasyonun düşüşüne katkı sunabiliriz. Tabii ki enflasyonun düşüşü sadece market raflarındaki fiyatlara bağlı değil. Gıda dışı tüm perakende sektörlerinin de buna katkı sunması gerekiyor. Yerel zincirler olarak biz üzerimize düşeni yapmaya, vatandaşlarımızın bütçesini destekleyecek çalışmalarımıza devam edeceğiz."

Gıdaya ulaşmak artık kolay değil

Gıda fiyatları iklim krizi, savaş ve ekonomik krizler nedeniyle artmaya devam ediyor. Dünya Bankası'nın son verilerine göre yoksul ülkelerde artış daha da vahim. Türkiye ise gıda enflasyonunda 4'üncü sırada.

Fotoğraf: Depo Photos
Havva GÜMÜŞKAYA

Dünya Bankası'nın Gıda Güvenliği raporunun son verileri, emtia fiyatlarında son 9 aydır süren düşüşe rağmen gıda fiyatlarının düşmediğini ortaya koydu.

Özellikle düşük gelirli ülkelerde gıda fiyatları inmedi. Dünya Bankası'nın Gıda Güvenliği raporuna göre, Ocak 2021 ile karşılaştırıldığında mısır fiyatları yüzde 7, buğday fiyatları ise yüzde 10 düştü. Ancak son gıda enflasyonu verilerine göre birçok düşük ve orta gelirli ülkede yüksek enflasyon devam etti. Buna göre düşük gelirli ülkelerin yüzde 52,6'sında, alt-orta gelirli ülkelerin yüzde 86,4'ünde ve üst-orta gelirli ülkelerin yüzde 64,0'ünde enflasyon yüzde 5'in üzerinde seyretti.

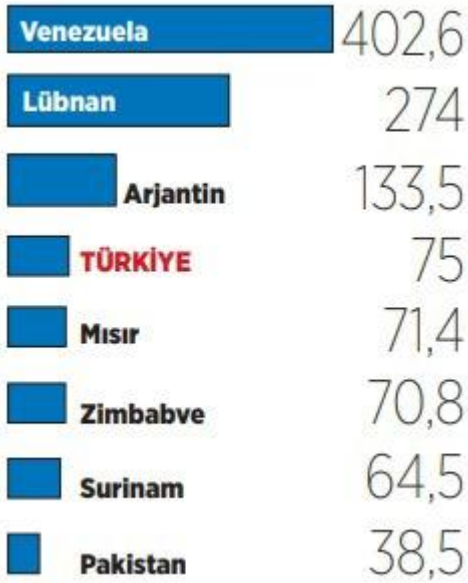
Ciddi ekonomik krizin yaşandığı, jeopolitik risklerin ve gerginliklerin yüksek olduğu ülkelerde gıda enflasyonunun yüksek seyrettiği de dikkat çekiyor.

Rapora göre gıda enflasyonunda ilk üç sırası Venezuela, Lübnan ve Arjantin yerleşti. Türkiye ise dördüncü sırada yer aldı. Yine rapora göre 2019'da yüzde 25,3 olan gıda güvenliği riski 2022'de yüzde 29,6'ya çıktı. 'Ciddi gıda güvensizliği'nin küresel nüfusun yüzde 11,3'ünü etkilediği kaydedildi. Bu oran, son 4 yılda gıda güvensizliği yaşayanların sayısının 180 milyondan fazla arttığı anlamına geliyor.

Dünya Bankası'nın bölgesel değerlendirmelerine göre "Doğu Afrika'da çatışmalar, zayıf makroekonomik koşullar ve uzun süren ekonomik kriz nedeniyle insani ihtiyaçlar yüksek düzeyde seyrediyor. Aynı raporda Sudan'daki yoğun çatışmaların geçim kaynaklarını ve ticareti sekteye uğrattığı ve 3 milyondan fazla kişiyi yerinden ettiği de hatırlatıldı.

GIDADA ENFLASYON REKORU KIRIYORLAR (%)

Gıda enflasyonunun yüzde 30'dan fazla olduğu 8 ülke şöyle sıralanıyor:

Avdagiç: Ekonomimiz büyüdükçe tarımın küçüldüğü tabloyu değiştirmeliyiz

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagiç, hükümetin yeni Orta Vadeli Program (OVP) ile de gündeme aldığı tarımsal üretimin planlanmasına ilişkin olarak, "Açıklanan yeni tarım politikasıyla esasen geç kaldığımız planlı üretim dönemine geçiyoruz. Ekonomimiz büyüdükçe tarımın küçüldüğü tabloyu değiştirmeliyiz." dedi.

Dünyanın en büyük gıda ve içecek fuarı Anuga, Almanya'nın Köln şehrinde devam ediyor. İstanbul Ticaret Odası'nın (İTO) düzenlediği Türkiye Milli Katılım alanında Türkiye'den 286 firmanın bulunduğu fuara, 105 şirket de bireysel olarak katılım sağladı.

Türkiye, Anuga Fuarı'na katılan 118 ülke arasında, ev sahibi Almanya hariç tutulduğunda katılımcı sayılarına göre, İtalya ve İspanya'nın ardından 3'üncü büyük ülke oldu.

Fuarın bu yılki teması "Sürdürülebilir Büyüme" olarak açıklanırken, dünya çapında 8 bine yakın firmanın stant açtığı etkinliği 169 binden fazla profesyonelin ziyaret etmesi bekleniyor.

Türk lezzet endüstrisi 10 ayrı salonunda ürünlerini sergiliyor

Türkiye, Anuga Fuarı'nda bu yıl 10 ayrı salonda yer alıyor. Bu salonlar, unlu mamuller, dondurulmuş gıda, organik gıda, işlenmiş et ürünleri, ev dışı tüketim, sıcak içecekler, içecekler, et ve kümes hayvanları, süt ve süt ürünleri ve genel gıda.

İTO Başkanı Şekib Avdagiç, fuar kapsamında yaptığı açıklamada, fuara katılan firmaların Türk damak tadının zenginliğini ve çeşitliliğini dünyaya tanıttığını kaydetti.

Avdagiç, hükümetin yeni Orta Vadeli Program (OVP) ile de gündeme aldığı tarımsal üretimin planlanmasına ilişkin olarak, "Açıklanan yeni tarım politikasıyla esasen geç kaldığımız planlı üretim dönemine geçiyoruz. Ekonomimiz büyüdükçe tarımın küçüldüğü tabloyu değiştirmeliyiz. 2023'ün ilk yarısında ekonomik büyüme yüzde 4'e yaklaşırken, ilerleyen dönemde tarımın da aynı performansı göstermesini umut ediyoruz." diye konuştu.

OVP'deki tarım hedefleri ve atılan adımlarla Türkiye'nin tarımda yeni bir sayfa açtığını vurgulayan Avdagiç, "Tarımsal üretimin planlanması sürecinde, gıdada sürdürülebilir üretimin de öncelikli hale getirileceğine inanıyoruz. Tarımda verimliliği artıracak teknolojilere daha çok yatırım yapmalıyız. Türkiye'yi tarımda yeni bir çağa taşıyacak reformları bir an önce hayata geçirmeliyiz. Bu çerçevede iklim değişikliği ve kuraklık ile mücadelede yeni teknolojiler kullanılması, tarımsal veri temini ve rekolte tahmininde yapay zeka, coğrafi bilgi sistemleri oluşturulması, ortalama yaşın 60'a yaklaştığı tarım sektöründe genç nüfusun tarıma özendirilmesi gibi hedefleri çok yerinde buluyoruz." değerlendirmesinde bulundu.

"Genel Tarım Sayımı atılacak ilk ve en doğru adım oldu"

Avdagiç, sulama altyapısının güçlendirilmesi, özellikle stratejik ürünlerde kendi kendine yeterlilik oranının artırılması, Sera Organize Tarım Bölgelerinin kurulması gibi kritik başlıkların bulunduğu yol haritasının ellerinde olduğunu ifade ederek, şunları kaydetti: "Tarım ve Orman Bakanlığı ve Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) başlattığı Genel Tarım Sayımı da bu vizyona yönelik atılacak ilk ve en doğru adım oldu. İşletme bilgisi, hayvan sayısı, arazi bilgisi gibi akla gelen tüm tarımsal verilerin kayıt altına alınması planlı tarım ve hayvancılık politikalarımıza yön verecek. Şimdi tek tek bu adımları hayata geçirecek eylemlere odaklanmalıyız."

Avdagiç, Türkiye'nin, son yıllara kadar tarımda "kendine yeten ülke" konumunu koruyarak bir yandan da ihracatını arttırmayı hedeflediğini belirtti.

Ancak salgın, Rusya-Ukrayna savaşı, kuraklık ve sürdürülebilirlik kaygılarıyla bu tablonun son dönemde "ithalat bağımlılığı"na doğru evrilmeye başladığını gördüklerini aktaran Avdagiç, "Pek çok ülke aynı tablo ile karşı karşıya. İşte tam da bugün harekete geçmeye ihtiyacımız var. Geleceğin teknolojilerini, stratejik ürünlerdeki arz güvenliğini ve dolayısıyla etkin bir tarımsal planlamayı devreye almalıyız. Geleceğin stratejik sektörlerinden biri olan tarım, Türkiye'nin doğal olarak

avantajlı olduğu bir alan. Bu avantajımızı kullanmak ÷lkemizi gelişmiş ÷lkeler ligine çok daha hızlı taşıyacaktır." dedi.

7 ayda 14,5 milyar dolarlık tarım, gıda ve içecek ihracatı yapıldı

Avdagiç, T÷rkiye'nin tarım, gıda ve içecek sekt÷r÷nde bu yılın ilk 7 ayında 14,5 milyar dolarlık ihracat yaptığını hatırlatarak, "2023'ün ilk 7 ayında ihracatımızın yüzde 13'÷ buğday, ayçiçeği ve fındıktan oluşuyor. Yine 7 ayda ithalatımız ise 14,1 milyar dolar. Geçen yılın tamamındaki ihracatımız ise 25 milyar dolar seviyesinde olmuştu. Potansiyelimizin 25 milyar dolardan çok daha fazla olduğu muhakkak. Anuga'da da bu potansiyelimizi dünyaya gösteriyoruz." ifadelerini kullandı.

K÷resel ısınmaya bağlı iklim krizi, kuraklık ve su kaynaklarının hızla t÷kenmesi dikkate alındığında, mevcut tablonun sürdür÷lebilir olmadığına açıkça gör÷ldüğ÷n÷ belirten Avdagiç, şöyle devam etti: "Dünyanın 10 büyük tarım üreticisinden biri konumundaki T÷rkiye'nin de bu alanda önemli bir sınavla karşı karşıya bulunduğunu biliyoruz. Besbelli ki bundan böyle gıda ürünlerinin ticaretinde fiyatla birlikte, hatta giderek fiyat yerine, sürdür÷lebilirlik kriterlerini gözeten rekabet unsurlarının, bu yöndeki ihtiyaçlara uygun olarak, öne çıktığını göreceğiz."

"Su ayak izi, tüketim alışkanlıklarını değiştirebilir"

Su tasarrufuna dikkati çeken Avdagiç, gıda ürünlerinin etiketlerinde "su ayak izi"nin belirtilmesinin doğru bir uygulama olacağını ifade ederek, böylesi bir uygulamanın, tüketim alışkanlıklarının değiştirilmesi ve sürdür÷lebilirliğin gözetilmesi bakımından önemli bir işlev görebileceğini kaydetti.

K÷resel gıda fiyatlarının, Mart 2022'den bu yana aşağı yönl÷ bir seyir izlese de salgın öncesi seviyesinin hala yüzde 30 üzerinde kalmaya devam ettiğini aktaran Avdagiç, çatışmaların, iklim şoklarının ve Kovid-19 salgınının tetiklediği krizin yanı sıra Ukrayna'daki savaşın da gıda, enerji ve gübre maliyetlerini yukarı çektiğini dile getirdi.

Avdagiç, "Birleşmiş Milletler (BM) Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) verilerine göre, salgın öncesinde 53 ÷lkede 135 milyon civarındaki insanın akut gıda güvensizliği ve gıdaya erişimi risk altındayken, bu sayı bu yıl 79 ÷lkede 345 milyona yükseldi." diyerek, artan nüfusun, değişen tüketim alışkanlıklarının, iklim krizinin, su kaynaklarının azalmasının, hızlı kentleşmenin, kırsaldan kente göç gibi etkenlerin tarımsal üretim üzerindeki baskısını acilen azaltmanın yolunu bulmak zorunda olduklarının altını çizdi.

Ortadoğu'da savaş piyasaları vurdu

Piyasalar yeni haftaya İsrail-Filistin çatışmalarının gölgesinde başladı. Hamas'ın İsrail'e karşı başlattığı operasyona İsrail'in sert tepki vermesi piyasaları sarstı. Borsalar düşerken petrol ve altın fiyatları yükselişe geçti.

Dünya Gazetesi

Birol BOZKURT

Hamas'ın İsrail'e yönelik son zamanların en büyük saldırısını başlatmasının şok etkisi tüm piyasaları sarstı. İsrail'in de sert karşılık vermesiyle çatışmalar şiddetlenirken, birçok borsa yeni haftanın ilk işlem gününde sert kayıplar yaşadı.

Borsa İstanbul'da çatışmaların etkisiyle yeni haftaya düşüşle başladı. Uzmanlar gerginliğin devam etmesinin piyasaları negatif etkileyebileceğini söylerken, şiddeti tırmandıracak açıklamaların kayıpları derinleştirebileceği uyarısı yapıyor. Yatırımcıların temkinli olması gerektiğini söyleyen uzmanlar panik satışlardan uzak durulması gerektiğini söylüyor.

Borsa haftaya yüzde 3,21 düşüşle başladı

Küresel piyasalar, İsrail ve Hamas arasında yaşanan çatışmalar nedeniyle haftaya negatif bir seyirle başlarken, bölgeden gelecek haber akışının varlık fiyatları üzerinde etkili olmaya devam etmesi bekleniyor.

BIST 100 endeksi, dün güne yüzde 1,94 azalışla 8.300 puandan başladı. Daha sonra toparlanma çabalarının sonuç vermediği borsada öğleden sonra kapanışa yakın

satışlar derinleşti ve günü yüzde 3,21 düşüşle 8.193 puandan tamamladı. Uzmanlar teknik açıdan BIST 100 endeksinde 8.100 ve 8.7900 seviyesinin destek, 8.400 ve 8.550 puanın direnç konumunda olduğunu kaydetti.

İsrail'de son yılların en büyük çatışmaları yaşanırken, bu durum pazar günleri işleme açık olan Tel Aviv Borsası'nda sert satışlara yol açtı. İsrail'in endeksi TA-35 borsası pazar günü yüzde 7.6 değer kaybetti. Endeks böylece üç yılın en büyük kaybını yaşadı. İsrail Borsası'ndaki sert düşüş İsrail Merkez Bankası'nın hamlesiyle savuşturuldu. İsrail MB, 30 milyar dolarlık döviz satışı ve piyasaya 15 milyar dolar likidite sağlama sözü sonrası Tel Aviv Borsası yüzde 1 yükselişle açıldı.

Ortadoğu borsaları çakıldı

Kuveyt, Katar, Umman ve Bahreyn'deki borsalar da benzer düşüşler yaşadı. Ortadoğu'nun en büyük borsası olan Suudi Arabistan'daki Tadawul Hisse Endeksi yüzde 1.3 düştü. Kuveyt, Katar, Umman ve Bahreyn'deki borsalar da benzer şekilde geriledi. Uzmanlar bu saldırıların daha önceki çatışmalardan daha fazla etkisi olacağını belirtiyor.

Emekliye bir defaya mahsus 5 bin lira ödenecek

Cumhurbaşkanlığı Kabinesi, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde Beştepe'de toplandı. Ekonomi, terörle mücadele ve bölgesel gelişmeler başta olmak üzere birçok konu Bakanlar Kurulu Toplantısı'nda ele alındı. Beştepe'deki toplantı saat 16.50'de başladı. Toplantı yaklaşık dört saat sürdü.

Cumhurbaşkanlığı Kabinesi, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde Beştepe'de toplandı. Ekonomi, terörle mücadele ve bölgesel gelişmeler başta olmak üzere birçok konu Bakanlar Kurulu Toplantısı'nda ele alındı. Beştepe'deki toplantı saat 16.50'de başladı. Toplantı yaklaşık dört saat sürdü.

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ndeki toplantının ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan, açıklama yaptı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konuşmasında öne çıkan başlıklar şöyle;

Erdoğan, MGK'nın Eylül ayı toplantısında önemli kararlar aldıklarını, Türkiye'nin güvenliği söz konusu olduğunda sınırları içinde ve dışında stratejilerini sürekli geliştirerek hayata geçirdiklerini söyledi.

Fiyat dalgalanışının sonuna geldik

Cumhurbaşkanı Erdoğan şöyle devam etti: "Ülkemizi faiz kur enflasyon üçgenine sıkıştırma gayretlerini boşa çıkartmaya kararlıyız. Fiyat dalgalanışının sonuna geliyoruz. Hayat pahalılığını çözmek için akılcı politika izliyoruz. Otomotiv sektöründe

aldığımız tedbirler sayesinde şgkölatif fiyat artışları ortadan kalkmaya başladı. Şimdi sıra konut sektörüne geldi. Konut sektöründe haksız fiyat yükselten firmalar bunun bedelini ağır para cezasıyla ödeyecek. Tüketicilerimizi korumak için aldatıcı reklam yapan firmalar ile, etiketi ile kasası arasında fiyat farkı bulunan işletmeler üzerinde de hassasiyet ile duruyoruz."

Türkiye Yüzyılı'nı adaletin yüzyılı yapma hedefi

Bölgemizde ve dünyada nefret suçlarının arttığı dönemde Türkiye'nin kucaklayıcı tavrı çok çok önemlidir. İstanbul'daki hoşgörü ve dayanışma ikliminin Kudüs başta olmak üzere dünyaya örnek olmasını temenni ediyoruz.

Emekliye bir defaya mahsus 5 bin lira

Emeklilerimizi rahatlatmak yeni bir karar aldık. Emeklilerimize bir defaya mahsus 5 bin lira ödeme kararı aldık. Hem emekli olup hem çalışanları bu düzenlenin dışında olacak. Ödemeler kasım ayının ilk yarısında hesaplara yatırılacak.

Terör koridoru kurulmasına mücadele etmeyeceğiz

Sadece terör örgütü mensuplarını, terör örgütünün gelir kaynaklarını hedef aldığımız operasyonların ilk safhasını başarıyla sonuçlandı. Teröristlere ait toplam 194 hedef imha edildi. 162 terörist etkisiz hale getirildi. Ülkemizde terör koridoru kurulmasına asla mücadele etmeyeceğiz.

Türk SİHA'sının düşürülmesi

Hiç şüphe yok ki bu olay milli hafızamıza kaydedilmiştir ve vakti saati geldiğinde gereği muhakkak yapılacaktır.

Esir takası dahil her türlü arabuluculuğa hazırız

BM'nin ve diğer kuruluşların Filistin ile ilgili aldığı kararlar uygulanmadı. 1949 yılından beri İsrail devletini tanıyoruz diplomatik ilişkilerimizi sürüdüyoruz. 1967 sınırları içinde başkenti Kudüs olan bağımsız, egemen Filistin devleti kurulmadan bölgeye barış gelmeyeceğine inanıyoruz. Ne İsrail ne de Filistin topraklarında tek bir masumun kanının kanamaması gerektiğini söylüyoruz. Camilerin bombalanması, sivillerin öldürülmesi asla kabul edilemez. Savaşın bir adabı bir ahlakı vardır. Tüm taraflar buna uymak zorundadır. Gazze'ye orantısız saldırılar asla kabul edilemez. İsrail şehirlerine yönelik eylemleri de tasvip etmiyoruz. Bir şiddet sarmalına girilmesi acıdan başka bir şey getirmez. İsrail'den bombardımanı durdurmasını istiyoruz. Adil bir barışın kaybedeni olmaz. Türkiye olarak esir takası dahil her türlü arabuluculuğa hazırız.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan çatışmaların sonlandırılması çağrısı

Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, İsrail Cumhurbaşkanı Isaac Herzog ve Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas ile ayrı ayrı telefonda görüşerek çatışmaların son bulması ve bir an önce sükunetin sağlanması çağrısında bulundu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, dün yapılan Cumhurbaşkanlığı Kabinesi toplantısına aralar vererek, İsrail-Filistin gündemli diplomasi trafiği yürüttü.

ilk olarak Malezya Başbakanı Enver İbrahim ile telefonda görüşen Erdoğan, İsrail-Filistin bağlamında yaşanan son gelişmeler hakkında değerlendirmelerde bulundu. Erdoğan, daha sonra Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas ile telefonda görüştü, Türkiye'nin bölgede çatışmaların son bulması ve bir an önce sükunetin sağlanması için her türlü gayreti gösterdiğini ifade etti.

Lübnan Başbakanı Necip Mikati ile de telefon görüşmesi gerçekleştiren Erdoğan, İsrail-Filistin gerilimi çerçevesinde bölgede artan çatışmaları konuştu.

"Türkiye'nin gayretleri artarak sürecektir"

Cumhurbaşkanı Erdoğan, İsrail Cumhurbaşkanı Isaac Herzog ile yaptığı telefon görüşmesinde ise iki ülkede yaşananlar ile bölgedeki gerilime ilişkin son gelişmeleri ele aldı.

Herzog'a sağduyuyla hareket edilmesi gerektiğini ve sükunetin bir an evvel tesis edilmesinin tüm bölgenin selameti açısından büyük önem taşıdığını ifade eden

10.10.2023

Erdoğan, endişe verici çatışmaların sonlandırılması ve kalıcı barışın sağlanması için Türkiye'nin gayretlerinin artarak süreceğini bildirdi.

Erdoğan, yürüttüğü diplomasi trafiği kapsamında Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani ile de telefonda görüştü. Görüşmede, İsrail-Filistin gerilimi çerçevesinde bölgede artan çatışmalar ele alınarak, karşılıklı fikir alışverişinde bulunuldu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın telefonda görüştüğü bir başka lider de Mısır Cumhurbaşkanı Abdulfettah es-Sisi oldu.

Erdoğan ve Sisi, görüşmede İsrail-Filistin gerilimiyle ilgili son gelişmeleri ele aldı, gerginliğin sonlandırılması için yapılabilecekleri değerlendirdi.

BM: İki devletli bir çözüm Orta Doğu'ya uzun vadeli istikrar getirir

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres, "Sadece müzakere ile gelen barış ve iki devletli bir çözüm bölgeye ve Orta Doğu'nun genelinde uzun vadeli bir istikrar getirebilir" ifadelerini kullandı.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres, İsrail'in bombardımanının devam ettiği Gazze Şeridi'nin tam bir ablukaya alınmasının ardından yaptığı açıklamalarda İsrail'in güvenlik endişelerini anladıklarını ancak Filistin halkının kendi devletini kurmak istemesinin de haklı bir talep olduğunu belirterek "Sadece müzakere ile gelen barış ve iki devletli bir çözüm bölgeye ve Orta Doğu'nun genelinde uzun vadeli bir istikrar getirebilir" ifadelerini kullandı. Guterres sözlerine "Hiçbir neden bu şiddeti meşrulaştıramaz" diyerek Hamas'ın askeri kanadı tarafından başlatılan şiddeti de güçlü bir şekilde kınadı.

TSİ 19:30'da BM genel merkezinde gerçekleştirdiği basın toplantısında İsrail ve Gazze arasında giderek tırmanan savaş hali hakkında kritik açıklamalar yaptı ve bir kez daha sivillere yönelik saldırıların uluslararası kanunlara aykırı olduğunu hatırlattı.

BM Genel Sekreteri "Bugün İsrail'in Gazze Şeridi'ni tam bir ablukaya aldığını açıklamasından derin endişe duyuyorum. Elektrik, gıda ve yakıt, hiç biri Gazze Şeridi'ne giremeyecek. Gazze'deki insani durum bu ihtilaftan önce de oldukça kötüydü. Şimdi durum kat kat daha kötü olacak" ifadelerini kullandı.

Durumun 56 yıldır devam eden bir işgal ve çok uzun bir ihtilaftan ortaya çıktığına değinen BM Genel Sekreteri görünürde siyasi bir çözümün yakın görünmediğine

dikkat çekerek “Bu katliam, nefret ve kutuplaşmadan oluşan zalim döngüyü sonlandırmanın zamanı geldi” dedi.

Hem İsrail’de hem de Gazze Şeridi’nde esirlerin bulunduğunu belirten Guterres, taraflarla görüştüklerini ve tüm saldırıların durdurulmasını ve esirlerin bırakılması çağrısı yaptıklarını belirterek “500’den fazla kadın ve çocuk Filistinlinin öldüğü haberi ile sarsıldık. İsrail’e askeri hareketlerin uluslararası kurallara göre yapılması gerektiğini söyledim ve sivillere dokunulmaması gerekiyor. Ancak yerleşim yerleri, okul ve bir caminin de hedef alındığı saldırılar oldu. Can kaybı ve yaralı sayısı artıyor” diye konuştu.

BM’in erişimi olduğu tüm taraflara itidal çağrılarını yinelediğini belirten Guterres “Uluslararası topluma derhal insani yardımlara başlamaları çağrısı yapıyorum” sözleriyle giderek kötüleşen insani duruma dikkat çekti.

FT: Erdoğan ortodoks ekonomiyi gerçekten benimsedi mi?

Financial Times Gazetesi "Erdoğan ortodoks ekonomiyi gerçekten benimsedi mi?" başlıklı kapsamlı bir analiz kaleme aldı.

Financial Times gazetesi Türkiye ekonomisi ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ekonomiye bakışını anlatan geniş bir analiz yazısı yayınladı.

'Cumhurbaşkanı Erdoğan yeniden seçildiğinden beri alışılmadık fikirlerinden vazgeçmiş görünüyor. Ancak yatırımcılar temkinli olmaya devam ediyor' yorumunda bulunan Financial Times'ın analizinde şu görüşlere yer verildi:

- Daha önce faiz oranlarını "tüm kötülüklerin ana ve babası" olarak nitelendiren ve yüksek borçlanma maliyetlerinin kaçak enflasyonu tedavi etmek yerine neden olduğunda ısrar eden bir liderin sözleri Türkiye'de ve dünya çapındaki finans koridorlarında yankılandı.

- Türkiye ekonomisi Erdoğan'ın iktidarda olduğu 20 yıl boyunca hızla büyüdü ve yıllık üretim artışı enflasyondan arındırılmış bazda ortalama yüzde 5,5 oldu.

- Ancak her ne pahasına olursa olsun büyüme zihniyeti acı verici enflasyon seviyelerine yol açtı: 2021'in başından bu yana tüketici fiyatlarındaki artış resmi olarak yıllık ortalama yüzde 55 oldu.

- Kötüleşen ekonomik zemin ve Erdoğan'ın ekonomi alanında giderek daha sıkı kontrol sahibi olması - 2019'un başından bu yana beşinci merkez bankası başkanı

göreve getirildi- son yıllarda yabancı sermayenin Türkiye piyasalarından kaçmasına neden oldu.

- Türkiye, 2021'den bu yana lırayı istikrara kavuşturmak için arka kapıdan döviz müdahalelerine on milyarlarca dolar harcadı ve aynı zamanda şirketleri döviz tuttıkları için cezalandıran sürekli değişen kurallar ve düzenlemeler uyguladı.
- Birçok ekonomist, Erdoğan'ın rotasını değiştirmemesi halinde ülkenin mali bir felakete sürükleneceği konusunda derin endişeler taşıyordu. Erdoğan ateşli kampanya mitingleri sırasında Türkiye ekonomisini vuranın kendi politikaları değil uluslararası güçler olduğunda ısrar etti.
- Geçtiğimiz dört ay boyunca Şimşek ve ekibi yıllarca süren geleneksel olmayan politikaların düğümünü çözmeye çalışırken, yatırımcı dostu yetkililerin başkan tarafından üst düzey politika yapıcı rollere atanması için baskı yaptı.
- Eski Goldman Sachs bankacısı Hafize Gaye Erkan'ın ilk kadın merkez bankası başkanı olarak atanması, ekonomik ortodoksluğa doğru özellikle önemli bir adım olarak görüldü.
- Erdoğan'ı bu kez ekonomi politikalarında rota değiştirmeye iten şeyin ne olduğu tam olarak bilinmiyor.
- Ancak birçok yönetici, iş yapmayı çok zorlaştırdığından şikayet ettikleri yeni politikaların düzensiz bir şekilde uygulanmasından ve mevcut politikalarda yapılan değişikliklerden dolayı hayal kırıklığına uğramış durumda.
- Yine adının açıklanmasını istemeyen eski bir üst düzey siyasetçi, Erdoğan'ın faiz oranları konusundaki fikrini değiştirdiğine dair güçlü şüpheleri olduğunu söylüyor ve Cumhurbaşkanı'nın sabrının her an tükenebileceği uyarısında bulunuyor.
- Erdoğan'ın yüksek faiz oranlarının enflasyonu tedavi etmekten ziyade enflasyona neden olduğu yönündeki teorisini hala destekleyip desteklemediği sorulduğunda, Yardımcısı Yılmaz şunları söyledi: "Orta ve uzun vadede bu politikaların uygulanmasıyla hem enflasyonun hem de faiz oranlarının düşmesini bekliyoruz.

Orta Doğu'da savaş uzarsa yandık ki ne yandık!

Alaattin AKTAŞ

10 Ekim 2023 Salı

Burası Orta Doğu! Burası barışın uzun süre hüküm sürdüğü topraklar hiç olamamış. Aslında bırakın uzun sürmesini, barış bu topraklara neredeyse hiç uğramamış...

Şimdi yanı başımızda yine kıyamet kopuyor. Korkulan, şimdiye kadar olan biteni aratacak boyutta bir genişleme, bir yayılma yaşanması ve başka ülkelerin de bu savaşa dahil olması.

Doğrusu inanılmaz vahşet görüntülerine sahne olan bu savaşın ekonomik sonuçlarını irdelemek insana şu aşamada gereksiz görünüyor, ağır geliyor. Ne var ki bu da hayatın bir gerçeği...

Yük üstüne yük!

Savaşın Gazze'nin dışına taşması, hele hele İran'ın bir şekilde doğrudan savaşa dahil olması taşları tümünden yerinden oynatır.

İşte o zaman zaten ağır aksak ilerlemekte olan ve zaman içinde iyileşme göstereceği umulan Türkiye ekonomisi çok büyük bir darbe yiyecek demektir.

Zaten Türkiye ekonomisinin üstünde çok ağır bir deprem yükü var. Bunun için tuttuk neredeyse ikinci bir bütçe yaptık ve ağır vergiler getirdik.

"Şart mıdır" denilebilir tabii ki ama ikinci bir yük seçimden dolayı gelecek. Elbette seçim için artı harcama yapmak şart değil ama yapılıyor işte. Bu da Türkiye'nin siyasi kadersizliği. Şimdi bu yüklerin üstüne bir de savaş yükünün binmesi söz konusu. Savaş çok kısa sürdüğü takdirde fazla bir etki ortaya çıkmayacaktır ama tahminler ne yazık ki aksi yönde yoğunlaşıyor.

İşte o zaman şimdi bile büyük sıkıntı içinde olan Türkiye ekonomisi, çok daha büyük bir açmaza sürüklenecektir.

Petrol arttı bile

Türkiye enerji ithalatçısı bir ülke ve ham petrol ve doğalgaza her yıl milyarlarca dolar ödüyoruz. Doğalgaz daha uzun vadeli anlaşmalarla alınıyor ama ham petroldeki fiyat artışları bizi neredeyse anında etkiliyor.

Petrolün bir kısmını uzun vadeli anlaşmalarla ithal ediyor olsak da, akaryakıt fiyatları için İtalya'daki borsayı esas almak gerekiyor. İtalya borsasındaki ürün fiyatları arz-talebe göre oluşuyor ama bu fiyatlarda hiç kuşku yok ki ham petrol fiyatının da etkisi bulunuyor.

Bu yüzden de benzin ve motorinde ham petrol fiyatına ve arz-talepteki gelişmeye bağlı olarak yakın zamanda artışlar görebiliriz. Şu durumda benzin ve motorinde geçtiğimiz günlerde yapılan indirimlerin ömrü çok kısa olacak demektir.

Akaryakıtta kışa girerken yaşanacak hızlı bir artışın zaten artma eğilimi gösterecek fiyatlar üstündeki baskısını hatırlatmaya herhalde gerek yok. Bu arada Brent petrol fiyatının dün yüzde 3'ten fazla artarak 87 doları aştığını belirtelim.

Yabancı iyice soğuk bakacak

Bu köşede daha dün yazdım. Yabancı yatırımcı Türkiye'ye gelmeye sıcak bakmıyor. Veriler de zaten bunu gösteriyor.

Belli ki Türk parasının daha fazla değer yitirmesi isteniyor, ayrıca faizin daha da artması bekleniyor.

Diğer tarafta ABD'de faizler yüzde 5'e dayanmış. Hiç olmazsa orada kur riski yok. Türkiye'de yüzde 30 faizli kağıt almak mümkün olsa bile kurun bu orana yakın bir artış göstermesi getiriye sıfırlayacak. Şu durumda siz yabancı bir yatırımcı olsanız böyle bir riski göze alırdınız mı?

Mevcut tablo böyleyken Türkiye Orta Doğu savaşının yanı başında bir ülke konumuna sürükleniyor ve Türkiye'ye karşı olan risk algısı daha da büyüyor.

Bu durum yabancı yatırımcının Türkiye'ye bakışının daha da olumsuzlaştığına yol açacak.

Peki bu durumda biz ne yapacağız? Çok fazla seçeneğimiz de yok üstelik. Bir kere kuru tutmamız gerekiyor. Zaten bu konuda zorlanıyoruz, bir de savaş kaygıları yüzünden yurt içinde dövize bir yöneliş yaşanmasıyla risk daha da artacak. Bu da döviz üstündeki baskıyı artıracak.

Faiz 5 puandan fazla artırılabilir

Merkez Bankası'nın bu ayki Para Politikası Kurulu toplantısı 26 Ekim'de. Bugünlerde yapılan tahminler, bu toplantıda faizin 5 puan daha artırılıp yüzde 35'e çıkarılması yönünde yoğunlaşıyor ya da yoğunlaşıyordu.

10.10.2023

Ama Orta Doğu'daki bu gelişmeler ve Türkiye'ye olacak etkiler, faizin daha fazla artırılmasını gerekli kılabilir.

Bir kere zaten yabancı'nın döviz getirmek için yüzde 30 ya da 35 faizi yeterli görmediği açık. Bizim yabancı'nın getireceği taze dövize çok ama çok ihtiyaç duyduğumuz da açık.

Orta Doğu'daki bu savaş yokken bile yabancı'nın dövizine ihtiyaç duyuluyordu, şimdi ortaya çıkacak yurt içi talep yüzünden bu ihtiyaç daha da artacak. Ya kurun tırmanmasını göze alacağız...

Ya da kuru tutabilmek için faizi tahminlerin üstünde artıracacağız.

Dolayısıyla 26 Ekim'deki PPK toplantısı şimdi daha bir önem kazandı. Bu tarihe kadar Orta Doğu'da tansiyon biraz düşerse faizi tahminler doğrultusunda artırmakla yetinebiliriz; ama yok eğer çatışmalar genişleyerek daha da artarsa Türkiye'nin faizi öyle yüzde 35'lerde tutma şansı hiç kalmaz.

Savaş -şimdilik- genişlemeyecek gibi...

Zeynep GÜRCANLI

10 Ekim 2023 Salı

İsrail'e yönelik Hamas saldırısı, bunun ardından İsrailli yetkililerden gelen "intikam" açıklamaları, özellikle de İran'a yönelik suçlamalar, çatışmanın tüm Ortadoğu'ya yayılması endişesi yarattı.

İyi haber; Bu endişenin "şimdilik" gerçekleşmeyeceğine ilişkin işaret var.

ABD ve İran'ın yaklaşımı kritik önemde

En çok korkulan, İsrail'in Hamas ve destekçisi ülkelere yönelik operasyonlara ABD'yi de dâhil edip, İran'ı bir şekilde hedef haline getirmesiydi. Washington'dan gelen ilk işaretler, ABD yönetiminin -yine şimdilik kaydıyla- temkinli yaklaştığını gösteriyor. Hamas'ın ilk saldırısının ve İsrail'in İran'a yönelik suçlayıcı tavrının ardından, ABD Merkezi Kuvvetler komutanlığı, Gerald Ford adlı uçak gemisinin liderliğindeki Amerikan gemilerinin Doğu Akdeniz'e gönderildiğini açıkladı. Buradaki "Doğu Akdeniz" detayı önemli; Eğer ABD doğrudan İran'ı sorumlu tutup, hedef alacak olsaydı, Amerikan gemileri Basra Körfezi'ne gönderilirdi. ABD'nin bu hamleyle daha çok, İsrail ile İran arasında "tampon" durumundaki Lübnan'ın karışmasını engellemek istediği mesajı verildi.

Nitekim Tahran yönetimi de ABD'nin doğrudan İran'ı hedef almayan tavrını dikkate almış olmalı ki, İran Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan resmi açıklamada "Hamas'ın İsrail'e karşı operasyonlarına karışmadık" dedi. Tahran bu açıklama ile çatışmaya dâhil olmak istemediğini ortaya koymuş oldu. Ancak elbette çok yakın vadeli bir tavır bu; Ortadoğu'da her yaklaşımın/ politikanın küçücük bir gelişmeyle aniden tersine dönebildiği de bir gerçek.

Rehineler meselesi; ABD'den Ankara'ya kritik "teşvik"...

Hamas saldırılarının ve İsrail'in Gazze'ye yönelik hava bombardımanının ardından, sırada İsrail'in yine Gazze'ye yönelik geniş kapsamlı bir kara operasyonunun olduğu yazılıp çiziliyor.

Ancak bu operasyon konusundaki en büyük çekince, Hamas'ın saldırılar sırasında rehin aldığı çok sayıda sivil ve asker İsrail vatandaşının akıbeti. Rehinelerin Gazze'ye götürüldüğünü biliniyor. Olası kara operasyonunda Hamas'ın rehineleri öldürmesi, İsrail'de bu saldırı karşısında "acizlikle" suçlanan Başbakan Netanyahu hükümetini daha da zora sokabilir.

Bu nedenle rehineler konusunda acilen bir diplomatik süreç başlaması en büyük olasılık. Bu diplomatik süreçte ise Türkiye'nin aktif rol oynayacağını işaretleri birbiri ardına geliyor. AK Parti hükümetinin olayların ardından yaptığı açıklamalarda "temkinli bir dil" kullanması, ne İsrail'i ne de Hamas'ı açıktan suçlamayıp, ağırlığı insani konulara vermesi, bu rolü kolaylaştıracak bir etken.

Blinken'in mesajı

Ayrıca ABD Dışişleri Bakanı Blinken'in attığı bir sosyal mesajı da, Washington'un beklentisinin Ankara'nın rehineler konusunda devreye girmesi olduğunu ortaya koydu. Blinken olayların ardından gerek bölgedeki Arap ülkeleri, gerekse Türkiye'den Dışişleri Bakanları ile bir dizi telefon konuşması yaptı. Ancak sosyal medyadan duyurduğu bu telefon konuşmalarında sadece Hakan Fidan'la yaptığı temasta rehineler konusuna atıfta bulundu. Blinken, "Türk Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'la yaptığım telefon görüşmesinde Hamas'ın İsrail'e yönelik terörist saldırılarına değindim. Türkiye'nin ateşkesi desteklemesini ve Hamas'ın elindeki tüm rehinelerin derhal serbest bırakılmasını teşvik ettim" ifadesini kullandı. Belli ki Amerikan Dışişleri Bakanı Türk mevkidaşından, Hamas dâhil tüm temas hatlarının kullanılıp, rehinelerin kurtarılması için harekete geçmesini rica etmiş.

Ukrayna bağlantısı

İsrail Başbakanı Netanyahu'nin Gazze'ye yönelik kara harekâtına başlamak konusundaki yavaş tavrının bir başka nedeninin ise Ukrayna bağlantılı olduğu söyleniyor. Dünya basınında, İsrail'in topçu mermilerinin yüzde 80'ini Ukrayna'ya gönderdiği, bu açık kapanmadan harekete geçmesinin askeri açıdan zor olduğu yazılıp çiziliyor.

Ayrıca Rusya merkezli bazı hacker gruplarının da daha şimdiden İsrail'in enerji, ulaşım altyapısına siber saldırılarda bulunduklarına ilişkin haberler çıkmaya başladı. Belli ki İsrail-Filistin çatışması daha şimdiden Ukrayna savaşıyla bağlanır hale geldi. Bu bağlantı ise, çatışmanın yayılma ihtimali açısından endişe verici.

Türkiye'ye böyle bir ortamda düşen ise, bugüne kadar gerek Ukrayna savaşında, gerekse Hamas saldırılarının hemen ardından yürütülen "dengeli politikayı" devam ettirmek. Ankara'ya biçilen "rehine kurtarma" diplomasi rolü zor, ancak son derece etkin ve onurlu. Bu rol de ancak sağduyu ve temkinli hareket ederek yürütülebilir.

Sular buharlaşıyor...

Ahmet Kasım HAN

10 Ekim 2023 Salı

Gazze şeridini elinde bulunduran **Hamas**'ın başlattığı ve “*Aksa Tufanı*” adını koyduğu saldırı Orta Doğu dengelerini yeniden biçimleyecek etkiler doğurmaya gebe. “*Sular ısıyor*” uluslararası ilişkilerde böylesi durumları anlatmakta kullanımı klişeleşmiş bir ifadedir. Bu defa sanıyorum uygun söz bu değil. Vaziyet daha ziyade “**sular buharlaşıyor**” vurgusunu hak eder nitelikte...

Bu satırları kaleme aldığım da İsrail tarafında yaralı sayısı 2.200'ü geçmişti, ölü sayısıysa 800. Aralarında bebekleri ve çocuklarıyla birlikte kaçırılan annelerin de bulunduğu rehine sayısıysa, Hamas'ın kendi açıklamasına göre, 130. İsrail demografisi ve coğrafyası bakımından küçük ölçekli bir ülke. Resmi nüfusu 9,5 milyon kişi. Bunların yaklaşık 7 milyonu Yahudi. Her ne kadar bizde Yahudilerin tüm Orta Doğu'yu, Nil'den Fırat'a kadar, kontrol edecek biçimde **Büyük İsrail**'i gerçekleştirmek stratejisiyle hareket ettiğine inanan bir grup komplo bağımlısı bulunuyorsa da dünyamızda yaşayan toplam Yahudi nüfusu hepi topu 16 milyon. Bu dünya nüfusunun binde ikisine ancak karşılık geliyor. Anlayacağımız, “**Büyük İsrail**” hayaline inananlar veya kabusundan çekenler varsa, önce önlerine kâğıdı kalemi alıp bu kadar insanla bu ebatta toprağın nasıl kontrol edilebileceğini matematik olarak, bilim-kurgu senaryosuna kaçmadan, hepimize bir açıklasalar iyi olacak.

Öte yandan bu sayılar, olan bitenin neden **İsrail'in 11 Eylül'ü** olarak nitelendiğinin de anlaşılması bakımından önemli. Olayın büyüklüğünü anlatmak bakımından, bir oranlama yaparsak manzara şöyle: Toplam ölü ve kayıp sayısının, muhtemelen, nihayetinde 1.000'i aşacağını düşünebiliriz. Bu kayıp miktarının İsrail'in Yahudi nüfusuna oranını ABD nüfusuna yansıtırsak, yaklaşık 45.000 kişinin ölümü manasına gelir. Maazallah kaydıyla, aynı oranlamayı Türkiye ile yaparsak, yaklaşık 11.000 vatandaşımızın kaybı anlamı çıkacaktır. Ardından Afganistan ve Irak savaşlarının patlamasına neden olan 11 Eylül saldırılarının sonucunda 2.977 Amerikan vatandaşı ölmüştü!

Kanaatimce, **acılar kesinlikle başkalarının daha büyük acılarında yıkanıp soğumaz. Acı çekmenin hiçbir surette acı çektirmeyi aklamayacağına**

inanıyorum. Bu karşılaştırmaları yapmamın nedeni, **meselenin büyüklüğüne ilişkin bir fikir vermek.** Daha önemlisi, **bundan sonrasının maalesef daha büyük çatışma ve kayıplara gebe olması ihtimalinin yüksekliğine vurgu yapmak.** Şiddet yoluyla güvenlik tehdidi altında bırakılmış devletler yine şiddet yoluyla karşılık verirler. Dahası toplumlar devletlerinden bunu talep de eder. **Hamas ve İsrail'in içerisinde bulunduğu sarmal tam da budur.** Mevcut şartlarda bunun kırılması yeterince güçtü. Bugün artık bu güçlük katlanmış durumda. **Bu olayın önemli bölgesel sonuçları olacaktır. Ayrıca, çatışmanın bölgeselleşmesi ciddiye alınması gereken bir ihtimaldir.** İsrail, ağır bir travmanın neticesinde bu bölgeye göçen insanların kurduğu ve bu göçün Filistin tarafında yarattığı karşı-travmayı da kendi acılarının pınarında boğarak sağırlaşmayı tercih etmiş bir ülke. Vereceği karşılığın çok sert olacağı açık. Bence Hamas'ın ve hamisi olduğu anlaşılan İran'ın da istediği ve güvendiği bu.

Filistin meselesinin hukuki boyutunun tartışılacak pek bir yanı yok. İsrail'in Batı Şeria'da ve Gazze'de izlediği siyaset uluslararası toplumun büyük bölümünün gözünde meşru değil. Ancak, hal böyleyken anneleri çoluk çocuğuyla birlikte kaçırmak, sivillerin üzerine gelişigüzel ateş etmek, ölümlerin naaşlarını ganimet gibi sergilemek, esirlere işkence yapmak, kadınlara tecavüz edip öldürmek dünyanın en haklı davasını dahi kirletir. Meşruiyetini tüketir. Bugün Hamas'ın yaptığı budur ve Filistin davasına onarılamaz yaralar vermekte, dahası Gazze'de yaşayanların hayatlarını tarumar edecek gelişmeleri doğurmakta.

Türkiye'nin konumuna gelince...

Genel olarak Arap – İsrail, özelindeyse İsrail – Filistin meselesi tarihi derinliği bulunan, psikopolitiği bakımdan zor ve karmaşık bir meseledir. **Orta Doğu'da ve dünyada birilerinin hedefi olmadan bu konuya ilişkin konuşmak zordur.** Entelektüeller ve kimi uzmanlar dahil herkes bu sorunlara kendi meşrebinin, siyasi tercih ve sempatilerinin gözünden bakmaktadır. Bu bildiğimiz ve alışık olduğumuz bir gerçek. Ancak, uzmanlar ve akademisyenler gerçekten isabetli bir tahlil yapmak; meselenin yönetilebilirliğine ve çözümüne katkıda bulunmak, en önemlisi de daha büyük acıların ortaya çıkmasına engel olmak noktasında bu şekilde davranmamalıdır. Devletlerin dış politikalarını yürütenler açısından bu daha da kuvvetli olarak böyledir. Hatta diyebilirim ki **ilk grup**, akademisyenler, entelektüeller, gazeteciler vs., açısından bir **gereklilik** olan bu tutum karar alıcılardan oluşan **ikinci grup için zaruri bir mükellefiyettir.**

Türkiye bu aşamaya kadar **itidalli duruşunu sürdürüyor.** Bence, **Ankara doğru bir jeopolitik okuma yapıyor.** Gelişmeler karşısında **Türkiye olaylara kendi âli menfaatlerinin penceresinden bakmalı, taraflara eşit mesafede durmalı, taraflarla diyalog kapısını açık tutmalı ve nihayet mecbur olmadıkça, tırmanma sonucu ortaya çıkabilecek, sıcak bir çatışmanın zinhar tarafı olmamalı.** Zira, dünyanın bu konuda, belki de nihayetinde arabuluculuğa varabilecek, kolaylaştırıcı

rol oynayacak bir aktöre ihtiyacı var. Bunu yapabilmenin, böylelikle hem Filistin hem de İsrail halkına yardımcı olabilmenin ön koşuluysa her iki tarafla da konuşabilir olmak. Esasen, yakın geçmişte Türkiye'nin aksine davrandığı dönemler oldu. Bunun ne Türkiye'nin çıkarlarına ne de sorunların taraflarına bir faydası olmadı. Bugün de bu durum farklı değil. Ancak, **Türkiye'nin hem konumu, öyle görüyor ki, hem de konumlanması farklı.** Suudi Arabistan süreçlere uzak duracak, diğer Arap ülkeleri bu konuda kendilerini ön plana çıkarmak istemeyecektir. ABD Aralık 2017'de Trump'ın Kudüs'ü İsrail'in başkenti kabul etme kararından bu yana, en azından Filistinliler başta Arap kamuoyları bakımından, bu rolü oynayabilir değil. Süreçte varlığı ve garantörlüğü şart olan bu ülke bu rolde inandırıcı olamaz. Avrupa'nın Orta Doğu siyasetindeki ağırlığı, maliyet korkusu, tarihi ve dış politika hantallığı bu rolü oynamasına müsait değil. Çin, Rusya bu noktada ancak yardımcı roller alabilirlerdi ki zaten uluslararası konjonktür ve koşullar buna uygun değil. İran'ın bu denklemde adının dahi geçemeyeceğiye izahtan varestedir. **Bu bakımdan Türkiye'nin önünde tarihi bir fırsat bulunuyor. İktidarın bunun farkında olduğunu ve buna göre pozisyonlandığını görüyorum.**

Sonucun ne olacağını göreceğiz.

Öte yandan muhalefetse bu konuda söylemini iki aks üzerinden yürütüyor. Bunların ilki Filistin'in "**haklı davası**" bağlamında yapılan değerlendirmeleri içeriyor. Burada kimi muhalefet partilerinin ve bunların lider kadrolarının sahip oldukları ideoloji, inanç, romantizm ve refleks elbette etkili. Ancak bunun kadar etkili bir başka unsur da, eğer iktidar bu kriz karşısında itidalli yaklaşımını sürdürürse, AK Parti'nin çekirdek seçmeniyle bir ayrışma yaşayabileceği değerlendirmesi. Özellikle **AK Parti'nin çekirdek seçmenine hitap etmek isteyen partilerin siyaseten buradan bir fayda sağlamaya yönelik davrandığı söylenebilir. İkinci aks,** tonu itibarıyla ilkinin andırsa da, **daha pragmatik.** İktidarın dış politikada izlediği **slalom politikasını** öne çıkarmaya yönelik hamlelerle yürüyor. Bu vasıta ile iktidarın virajlı, dönüşlü zikzaklı **dış politikasındaki tutarsızlıkları ortaya koymayı, hatta bunları ilkesizlikle mahkûm etmeyi, hedefliyor.**

Her iki yaklaşımın mantığı da anlaşılır nitelikte. Ancak, **bence ikisi de siyaseten netice getirmez.** Bunun çeşitli sebepleri sayılabilir. **İlkin,** bugüne dek iktidarın bu tür dış politika manevralarını seçmene anlatmakta zorlandığına hiç şahit olmadık. Bunun için **Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın şahsında kredibilite sahibi bir sözcüsü ve basında hakim bir kitleye erişim kudreti var. İkincisi,** iktidarın "**ümme dayanışması**" noktasında hassasiyeti yüksek olan seçmen kitlesinin bir bölümü dahi göçmen meselesinin sosyo-ekonomik ağırlığı nedeniyle bu konularda kısmen yorgun ve isteksiz. AK Parti'nin siyasi süreçlerine katılımı daha aktif olanlar açısından bu isteksizlik daha da kuvvetli. Önceden, bu noktalarda hızla mobilize olan; hatta "**bir mesele çıksa da sahip çıkıp, kimliğimizi, farklılığımız, mücadelemizi, duruşumuzu, yerimizi ortaya koysak**" diyenler bile cari şartlarda "**olmasaydı daha iyiydi**" havasında. Özellikle de yükselen göçmen karşıtlığının yarattığı oy kaymasının

tecrübe edilmesinden bu yana tutum bu. Hâkim yaklaşım **Yaprak Dökümü** dizisinin *Hayriye Hanımı* misali: “**Aman Ali Rıza Bey ağzımızın tadı kaçmasın**”. Nihayet, bir başka gerçek de **iktidar seçmeninin de aynı iktidarın kendisi gibi deneyim kazanmış olması**. Bu kitle **uluslararası politikada manevra yapılmasına, tam tur dönülmesine vs. alıştı. Hatta bunu bir üslup, zaruret ve maharet olarak algıladığı söylenebilir**. Suriye ve göçmen meselesi gibi doğrudan maliyetini yaşamadığı konularda bu iyice böyle.

Sırf iktidarın konumlamasına ve varsayılan zaaflarına odaklanılarak yürütülen; büyük ölçüde retoriğe, sloganlara ve jestlere yaslanan, bu yaklaşımın seçmende bir karşılık üreteceğine inanmadığımı söyleyeyim. Beklenen karşılığı elde etmek için **özgün bir siyasi yaklaşım üretmek, konuları siyasallaştırmayı doğru biçimde becermek** gerekir. **Bu yol o yol değil**. Ayrıca, eğer muhalefette iktidarın “**dış mihraklar**” vurgulu “**işbirlikçilik**” suçlamalarının yarattığı baskıdan bu surette kurtulabileceği zannı mevcutsa, bu yöntemle bunun da kolay olmadığını söyleyeyim. **Üstelik, bu yaklaşımın bir de maliyeti var**. Zira muhalefetin uluslararası kredibilitesi, meseleleri yönetebilme becerisi, gündeme hakimiyeti ve dışarıda muhatap olarak ciddiyeti üzerinde de bir soru işareti yaratma riski taşıyor. Özünde muhatapları indinde fazlaca bir birikmiş sermayesi zaten bulunmayan bir alanda bu muhalefet için olumlu bir gelişme sayılmaz.

KKM'de sonuç 'Liralaşma' yerine “dolarizasyon”

Naki BAKIR

10 Ekim 2023 Salı

Mevduattaki 'dolarizasyon' oranını gösteren döviz mevduatları ile dövize endeksli bir enstrüman olan Kur Korumalı Mevduat'ın toplam payı, eylül sonu itibarıyla yüzde 65,6 ile Kur Korumalı Mevduat'ın henüz başlamadığı 2021 yılı sonundaki düzeyin de üzerinde gerçekleşti.

Döviz yönelişi önleme ve ekonomide 'liralaşma'yı sağlama iddiasıyla başlatılan, ancak kamuya getirdiği aşırı yük taşınamaz hale geldiği için yeni ekonomi yönetimi ve Merkez Bankası'na tasfiyesine çalışılan Kur Korumalı Mevduat (KKM) uygulamasında gelinen sonuç, hedeflenenin tam tersine 'dolarizasyon'da büyüme oldu.

Mevduatın döviz kompozisyonu (milyar TL)								
	TL mevduatı	Döviz mevduatı	KKM	YP+ KKM	Top. mevduat	Toplamdaki payı (%)		
						TL	YP	YP+KKM
31 Aralık 21	1.880,2	3.423,3	0,0	3.423,3	5.303,5	35,5	64,5	64,5
30 Aralık 22	3.365,0	4.085,4	1.415,3	5.500,7	8.865,7	38,0	46,1	62,0
27 Ocak 23	3.597,0	4.188,1	1.406,8	5.594,9	9.191,9	39,1	45,6	60,9
24 Şubat 23	3.881,7	4.002,7	1.551,8	5.554,5	9.436,2	41,1	42,4	58,9
31 Mart 23	4.198,4	4.059,2	1.701,1	5.760,3	9.958,7	42,2	40,8	57,8
28 Nisan 23	4.047,5	4.182,2	2.117,6	6.299,8	10.347,3	39,1	40,4	60,9
26 Mayıs 23	3.742,9	4.057,5	2.498,7	6.556,2	10.299,1	36,3	39,4	63,7
27 Haziran 23	3.836,6	5.062,3	2.739,4	7.801,7	11.638,3	33,0	43,5	67,0
28 Temmuz 23	4.044,6	5.362,3	3.132,5	8.494,8	12.539,4	32,3	42,8	67,7
18 Ağustos 23	4.146,5	5.432,9	3.407,9	8.840,8	12.987,3	31,9	41,8	68,1
25 Ağustos 23	4.079,7	5.443,7	3.368,7	8.812,4	12.892,1	31,6	42,2	68,4
1 Eylül 23	4.111,1	5.475,2	3.348,3	8.823,5	12.934,6	31,8	42,3	68,2
8 Eylül 23	4.216,8	5.483,7	3.332,6	8.816,3	13.033,1	32,4	42,1	67,6
15 Eylül 23	4.410,4	5.479,6	3.306,6	8.786,2	13.196,6	33,4	41,5	66,6
22 Eylül 23	4.544,7	5.484,8	3.304,4	8.789,2	13.333,9	34,1	41,1	65,9
29 Eylül 23	4.580,6	5.425,7	3.303,2	8.728,9	13.309,5	34,4	40,8	65,6

KKM öncesi Aralık 2021 sonu itibarıyla 5 trilyon 303,5 milyar lira olan toplam mevduat hacminin 3 trilyon 423,3 milyar lira ile yüzde 64,5'ini yabancı para ve 1 trilyon 880,2 milyar lira ile yüzde 35,5'ini TL mevduat oluştuyordu. Buna göre mevduatta yüksek oranda 'dolarizasyon' bulunuyordu.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) son verilerine göre, 29 Eylül itibarıyla 13 trilyon 309,5 milyar liraya ulaşan toplam mevduatın; 3 trilyon 303,2 milyar lirasını KKM, 4 trilyon 580,6 milyar liralık bölümü standart TL mevduat ve 5 trilyon 525,7 milyar lirasını klasik yabancı para mevduat (DTH) oluşturdu. Böylece KKM ile DTH'nin toplamı 8 trilyon 728,9 milyar lira ve bunun toplam mevduat hacmindeki payı yüzde 65,6 oldu.

Son dönemdeki caydırıcı önlemlerle KKM'de kısmi çözülme ve bir miktar standart TL mevduata kayışa rağmen, 29 Eylül itibarıyla toplam mevduat hacmi içinde normal TL mevduatın toplamdaki payı yüzde 34,4'le, KKM hacminin henüz sıfır olduğu 2021 sonundaki düzeyinin 1,1 puan altında; başka deyişle KKM + yabancı para mevduatın toplam payı o tarihteki düzeyinin 1,1 puan üzerinde gerçekleşti. Buna göre iki yıla yaklaşan uygulama sürecinde mevduatta liralasma yerine dolarizasyon arttı.

Hedef 'liralasma' idi

Önceki ekonomi yönetimince KKM, kurları yükselten ve enflasyonu da tetikleyen dövize yönelik eğiliminin önüne geçme ve ekonomide 'liralasma'yı artırma

argümanıyla 2022 başında başlatılmıştı. Kur artışlarının bankaların mevduata verdiği faizden daha yüksek olması durumunda aradaki farkın devletçe mudiye ödenmesine dayalı KKM, ilk yılında tasarruf sahiplerinden ilgi gördü. Dövizden çözülen ya da dövize gidecek fonlar, kur farkı garantisi cazibesi ile KKM'ye çekildi.

Bu enstrümana park eden fonlar 2022 sonunda 1 trilyon 415,3 milyar liraya ulaştı, standart TL mevduat bir yılda yüzde 79 artışla 3 trilyon 365 milyar; klasik yabancı para mevduat ise sadece yüzde 19,3 artarak 4 trilyon 85,4 milyar lira oldu. Böylece yüzde 67,2 büyüyerek 8 trilyon 865,7 milyar lira olan toplam mevduat hacminde standart TL mevduatın payı yüzde 37,9'a çıktı. Toplam mevduat hacminin yüzde 16'lık bir bölümünü KKM oluştururken, standart döviz mevduatının payı 8,4 puan düşerek yüzde 46,1'e indi.

Ancak dövize endeksli bir enstrüman olması nedeniyle mevduat hacminde yerli-yabancı para payı hesaplanırken yabancı para hanesinde değerlendirilmesi gereken KKM ile standart döviz mevduatının toplam hacmi yüzde 60,7 büyüyerek 5 trilyon 500,7 milyar liraya ulaşmış oldu ve yabancı para mevduat ile KKM'nin toplam payı yüzde 62 düzeyinde oluştu.

TL mevduatın payı düştü

29 Eylül itibarıyla toplam mevduat hacmi içinde normal TL mevduatın toplamdaki payı yüzde 34,4'le, KKM hacminin henüz sıfır olduğu 2021 sonundaki düzeyinin 1,1 puan altında; başka deyişle KKM + yabancı para mevduatın toplam payı o tarihteki düzeyinin 1,1 puan üzerinde gerçekleşti.

Dolarizasyonun zirve yaptığı tarih

KKM, bu yıl ise 18 Ağustos'a kadar olan dönemde hızlı bir büyüme göstererek bu tarihte 3 trilyon 407,9 milyar lira ile en yüksek düzeyine ulaştı. Aynı tarihte 5 trilyon 432,9 milyar lira olan standart yabancı para mevduat ile birlikte 8 trilyon 840,8 milyar liraya ulaşan toplam döviz ve dövize endeksli hacmin, toplam mevduattaki payı da yüzde 68'i aştı. Standart TL mevduatın toplamdaki payı ise yüzde 31,9'la uygulama öncesinin de 3,6 puan altına inmiş oldu. 18-25 Ağustos haftasında KKM 39,2 milyar lira azalırken, standart TL mevduatta 66,8 milyar lira ile daha büyük bir çözülme yaşandı, yabancı para mevduat ise 10,8 milyar lira arttı. Böylece mevduatta "dolarizasyon" oranını veren KKM+yabancı para mevduatın toplamdaki payı 25 Ağustos'ta yüzde 68,4'le en yüksek düzeyi gördü.

Abdulkadir Selvi

Kara Savaşı olur mu? Savaş, Lübnan ve Suriye'ye sıçrar mı?

HAMAS'ın saldırıları karşısında büyük bir şok yaşayan İsrail'in kara savaşını başlatıp başlatmayacağı tartışılıyor, ama belki siz bu satırları okurken kara savaş başlanmış olacak.

Çünkü Hamas'ın saldırısı karşısında, "Güçlü İsrail" algısı çöktü. MOSSAD artık İsrail'in içinde kıyasıya eleştirilen, hatta hakkında fıkralar üretilen karikatür bir istihbarat örgütü muamelesi görmeye başladı. Demir Kubbe ise kevgire döndü.

İKİNCİ KEZ YENİLEBİLİR

İsrail'in çöken imajını düzeltmek için kara harekâtına başlaması bekleniyor. Şu tartışılmaz; İsrail, Hamas saldırısı ile ağır bir yenilgi yaşadı. Bırakın sivil İsrail vatandaşlarını korumayı, generallerini kurtaramadı. İsrail, kara harekâtına başlarsa 2014'te olduğu gibi ikinci bir yenilgi daha yaşayabilir. Amerika'nın gönderdiği savaş gemisi de İsrail'i kurtarmaya yetmeyebilir.

MEKİK DİPLOMASİSİ

Cumhurbaşkanı Erdoğan baştan itibaren itidal çağrısı yapıyor. Türkiye'nin, çatışmaların durması için elinden geleni yapmaya hazır olduğunu ifade ediyor. Kalıcı çözümün Filistin devletinin kurulması olduğunu söylüyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan dün devreye girdi. İlk görüşmesini Filistin Devlet Başkanı Mahmut Abbas'la yaptı. İsrail Cumhurbaşkanı Herzog'la da görüştü. Erdoğan iki ülke ile görüşebilen bir lider. Savaş sürecinde bu diyaloga çok ihtiyacımız olacak. Ayrıca Lübnan ve Katar liderleri ile de görüştü. Erdoğan görüşmede çatışmaların sonlandırılması ve kalıcı barışın sağlanması için Türkiye'nin gayretlerinin artarak süreceğini ifade etti.

Dışışleri Bakanı Hakan Fidan damekik diplomasisini sürdürüyor. Fidan, Katar, Suudi Arabistan, Mısır, Filistin, İran, ABD, Ürdün, İspanya, Birleşik Arap Emirlikleri ve İngiltere dışışleri bakanları ile görüştü. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ve Dışışleri Bakanı Fidan'ın temaslarını artarak sürmesi bekleniyor.

TÜRKİYE'NİN POZİSYONU

Peki bu görüşmelerde hangi mesajlar veriliyor?

1-Gerginlik artırılmasın.

2-Kara savaşına gitmesin.

3-Diğer ülkelere sıçramasın.

4-İtidalli hareket edilsin. Ateşin bölgeyi yakmasına fırsat verilmesin.

7 Ekim'de başlayan savaş hızla gelişiyor. O nedenle İsrail ve Filistin taraflarını bir araya getirmek bu aşamada mümkün gözüküyor. Savaş sıcaklığını koruduğu için böyle bir zemin oluşmuş değil. Ama istihbarat servisleri üzerinden birbirleriyle konuşmaları sağlandı.

Bu aşamada savaşı durdurmak ya da ateşkesi sağlamak gerçekçi bulunmuyor. Yapılabilecekler var, yapılamayacaklar var. Henüz taraftar ateşkes aşamasına gelmedi.

Bu zemin oluştuğu takdirde Türkiye iki tarafla da konuşabilen ülke olmanın verdiği avantajla devreye girebilir. Zaten böyle bir misyon söz konusu olursa, kendisinden beklenen rolü oynayabilmek için taraflara itidal tavsiye eden bir yaklaşım benimsendi.

KADIN VE ÇOCUK REHİNELER

HAMAS 7 Ekim'de başlattığı saldırıda çok sayıda sivil rehin alarak Gazze'ye götürmüştü. Hamas bunlara 'Savaş esiri' diyor.

Dışışleri Bakanı Hakan Fidan'ın, diğer ülke dışışleri bakanlarıyla görüşmesinin temel konularından birini de sivil rehinelere kurtarılması konusu oluşturuyor. Türkiye başta kadınlar ve çocuklar olmak üzere sivil rehinelere serbest bırakılması için çaba gösteriyor. Ama çatışmalar sürdüğü için rehinelere bırakılmasının zaman alması bekleniyor.

KAÇ ÜLKEDEN REHİNE VAR

Önce Hamas'ın elinde kaç ülkeden sivil rehinelere olduğunu tespit etmemiz gerekiyor. Hamas'ın elinde sadece İsraili rehinelere bulunmuyor. Taylandlı, Çinli, Alman, Amerikan ve Nepalli siviller de Hamas'ın Gazze'ye götürdüğü rehinelere

arasında yer alıyor. Bunların kaç kişi olduğu, yaşayıp yaşamadıkları tam olarak bilinmiyor.

TAKAS OLACAKLAR

Hamas'ın elinde rehineleri bulunan ülkeler, bunların kurtarılması için Türkiye'den devreye girmesini talep ediyorlar. Türkiye, sivillerin kurtarılmasına sıcak bakıyor. Ancak kadınların ve çocukların bırakılmasının önünde önemli bir engel bulunuyor. O da İsrail'in kara savaşını başlatacak olması.

Hamas, sivil rehineleri ve İsrail askerlerini hem kara harekâtı sırasında bir güvence olarak elinde tutmak istiyor hem de İsrail'in elindeki Filistinlilerin takasında kullanmayı amaçlıyor.

Tekrar ifade ediyorum. Bu yazıyı okuduğunuz sırada belki de bu soru anlamını yitirecek. Çünkü İsrail kara savaşını başlatacak. Ama kara savaşı diğer savaşları tetikleyebilir. Ateş topu gibi olan Ortadoğu'da Pandora'nın Kutusu açılabilir.

LÜBNAN VE SURİYE

Kara savaşı başladığında en önemli sorulardan biri Hizbullah'ın ne yapacağı olacak. İsrail, Gazze'ye girerse Lübnan Hizbullah'ı devreye girer mi?

Kara savaşı kısa süre içinde Lübnan'a ve Suriye'ye sıçrar mı? İran'ın, Hamas'ı kutlayan ülke olması nedeniyle bu ihtimalden korkuluyor.

Kimse bu olasılık yok demiyor. Tam aksine İsrail'in kara savaşını başlatması bölgesel bir savaşın fitilini ateşleyebilir. Savaş, Hizbullah üzerinden Lübnan'a ve Suriye'ye sıçrayabilir deniliyor.

EKREM İMAMOĞLU CHP GENEL BAŞKANLIĞI'NA ADAY OLUR MU

CHP öyle bir parti ki, Hamas İsrail'e saldırırsa, İsrail Gazze'yi bombalasa bile CHP'yi yazmadan olamıyor.

Çünkü büyük kurultaya gidilirken İstanbul Kongresi'ni kaybeden Kılıçdaroğlu ağır bir darbe yedi. Tüm gücünü seferber etmesine rağmen Ekrem İmamoğlu'nu yenemedi. Çok net bir şekilde Kılıçdaroğlu kaybetti, İmamoğlu kazandı. Böylece CHP'de taşlar yerinden oynadı. Kartlar yeniden dağıtılmaya başlandı.

Kılıçdaroğlu açısından hazin bir tablo ortaya çıkmış durumda. Düşünün ki bir partinin genel başkanı, İstanbul gibi önemli bir ilin kongresini kazanamıyor. Kılıçdaroğlu diğer illeri kazandığı için belki büyük kongreyi alacak. Ama şu andan itibaren artık topal ördek oldu.

İstanbul İl Kongresi'ni kazanmak değışimcilerin moralini müthiş bir şekilde yükseltmiş durumda. Kılıçdaroğlu ise yas tutuyor. İl başkanı seçilen Özgür Çelik'i kutlayan bir tweet bile atamadı.

İMAMOĞLU NE YAPACAK

Burada asıl sorun şu, İstanbul İl Kongresi'ni kazanan Ekrem İmamoğlu kararını değıştirip yeniden CHP Genel Başkanlığı'na adaylığı düşünür mü? Dün CHP kulislerinde bu sorunun yanıtını aradım.

Ekrem İmamoğlu'nun kararını değıştirmedeği, CHP Genel Başkanlığı'na aday olmayı düşünmediği söyleniyor. İmamoğlu'nun adayı Özgür Özel. Ekrem İmamoğlu kurultayda Özgür Özel'in kazanması için çalışacak.

İmamoğlu'nun hedefinin yerel seçimler olduğu söyleniyor. Ekrem İmamoğlu, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nı yeniden kazanırsa CHP Genel Başkanlığı için mi kolları sıvayacak, yoksa 2028'deki cumhurbaşkanlığı seçimlerine mi hazırlanacak?

"Ona seçimden sonra karar verecek" deniliyor.

İSTANBUL SEÇİMLERİNİ KAZANIR MI

Ama İstanbul seçimleri o kadar uzun vadeli hesap yapmaya izin vermeyebilir.

Çünkü anketler Ekrem İmamoğlu açısından parlak çıkmıyor.

İmamoğlu, HDP ve İYİ Parti ile ittifak yapılmadığı takdirde kaybediyor.

İttifak yapılsa dahi durumu tehlikede.

Esfender KORKMAZ

Finansal Piyasalar Kumar Masası Oldu

Eylül ayı Finansal yatırım araçları reel getiri oranları açıklandı. Hatırlayacak olursak; reel getiri enflasyondan arındırılmış getiridir.

Eylül ayında; mevduatta nominal faiz oranı yüzde 15,63 oldu. Ancak TÜFE oranı yüzde 61,53 olduğu için, mevduatın reel getiri oranı yüzde eksi 28,42 oldu. **Yani bankaya bir yıl önce 100 lira yatıranın elinde satın alma gücü olarak 71 lira 58 kuruş kaldı.**

Yine bir yılda; Bist 100 endeksi, nominal olarak yüzde 143,97 oranında ve reel olarak yüzde 51,04 oranında reel getiri sağladı.

Reel getiri olarak; Mevduat faizi ile Bist 100 endeksi arasında 79,46 yüzdelik puan fark var. Bu kadar fark neyi ifade ediyor;

1. Finansal piyasa aşırı kırılgan ve spekülattır. Böyle bir piyasa varken, istikrar dikiş tutmaz. Ekonomi dibe vurmadan çıkış yoktur.
2. Bu kadar spekülatif piyasada fiziki yatırım yapılmaz.
3. Hükümet faizleri eksi seviyede tutarak, borsayı canlı tutmak ve borsaya yabancı yatırım sermayesi çekmek istiyor. Ne var ki Türkiye şartlarında borsaya gelen sıcak para düşük kaldı. Ayrıca eksi reel faiz nedeni ile mevduattaki yabancı sermaye çıktı. Daha da önemlisi bu kadar kırılgan ekonomiye doğrudan yabancı yatırım sermayesi gelmez, gelmiyor da; tersine mevcutlarda satıp çıkıyor.
4. O halde hükümet neden eksi reel faizde devam ediyor. Akla gelen tek mantıklı neden; ya faizleri eksi seviyede tutanların veya bazı baskı gruplarının borsada yatırımları var demektir.
5. Dünyada hiçbir ülke milli parasını korumada bu kadar zayıf kalmamıştır. Türkiye’de hiçbir dönemde hükümet politikaları Türk lirasına bu kadar zarar vermemiştir.

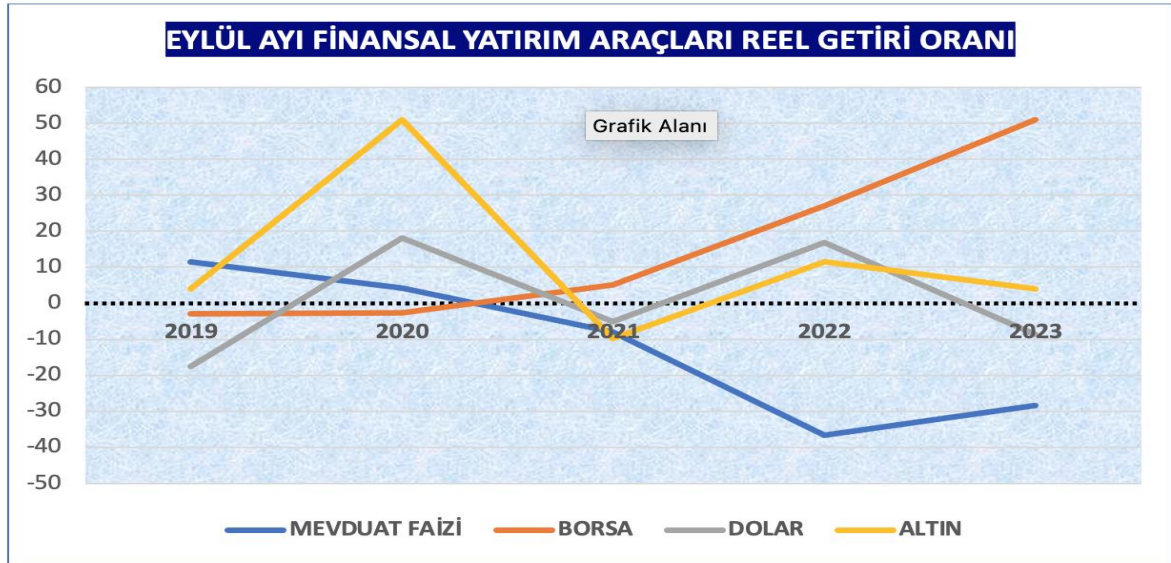
Son beş yılda finansal yatırım araçlarının reel getiri oranları;

Son beş yılda; Mevduat faizinin 2019 ve 2020 yılında reel faiz getirisi var.

2018 yılında kur şoku olunca, MB faizleri reel faiz seviyesine çıkardı. 2018 Ekim ayında yüzde 25 olan TÜFE, bir yıl sonra Eylül 2019 da yüzde 9'a geriledi. Aynı dönemde 6,5 lira olan dolar kuru da 5,5 liraya geriledi. Bu nedenle mevduat faizi 2019 ve 2020 yıllarında reel faiz seviyesinde idi. Sonradan hükümetin tek haneli faizde direnmesiyle, TL'de eksi reel faiz dönemi başladı ve TL krizini derinleştirdi.

EYLÜL AYI FİNANSAL YATIRIM ARAÇLARI				
YILLAR	MEVDUAT FAİZİ	BORSA	DOLAR	ALTIN
2019	11,4	-2,82	-17,63	4,03
2020	4,25	-2,55	18,08	51,05
2021	-7,9	5,15	-5,14	-9,78
2022	-36,62	27,06	16,82	11,57
2023	-28,42	51,04	-8,73	4,02

Genel olarak finansal yatırım araçlarının reel getirisi aşağıdaki grafikte görüldüğü gibi yıldan yıla aşırı değişkendir. Bu kadar değişken olması da yine ekonomide aşırı kırılganlığı ve spekülasyon piyasası yapısını gösteriyor.

Sonuç;

- Finansal piyasalarda aşırı oynaklık, krizi derinleştirdi.
- İMF' ile işbirliği yapılmaz ise, mevcut ekonomi yönetiminin bu günkü anlayışı ile ekonomide istikrar sağlanamaz.
- Piyasaların bu kadar bozulması, yanlış yönetimden veya tesadüfen oluşmaz. Bizim bilmediğimiz veya anlayamadığımız başka hesaplar mı var?